

Prawo bankowe

Remigiusz Kaszubski
Agata Tupaj-Cholewa

Oficyna

a Wolters Kluwer business

seria akademicka

Prawo bankowe

Prawo jest na naszej stronie!

www.profinfo.pl
www.wolterskluwer.pl

- codzienna aktualizacja
- pełna oferta
- zapowiedzi wydawnicze
- rabat na zamówienia zbiorcze
do negocjacji
- uproszczony sposób zakupu e-mailem:
zamowienia.internet@wolterskluwer.pl

Prawo bankowe

**Remigiusz Kaszubski
Agata Tupaj-Cholewa**

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2010

Stan prawny na 1 stycznia 2010 r.

Recenzent:
Prof. UW dr hab. Hanna Gronkiewicz-Waltz

Wydawca:
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący:
Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne:
Agnieszka Bąk

Skład, łamanie:
Andrzej Gudowski

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2010

ISBN: 978-83-264-0072-8

Wydane przez:
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja Książek
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (022) 535 80 00, (022) 535 82 00
31-156 Kraków, ul. Zacisze 7
tel. (012) 630 46 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie.....	13
Rozdział pierwszy	
Źródła prawa bankowego w Polsce i w Unii Europejskiej.....	19
Rozdział drugi	
Podstawowe definicje w ustawie – Prawo bankowe.....	24
2.1. Bank	24
2.2. Instytucja kredytowa	27
2.3. Inne podmioty.....	27
2.4. Formy prowadzenia działalności bankowej w Polsce	30
Rozdział trzeci	
Czynności bankowe.....	32
3.1. Pojęcie i katalog czynności bankowych	32
3.2. Rachunki bankowe	35
3.2.1. Pojęcie rachunku bankowego	35
3.2.2. Rodzaje rachunków bankowych	38
3.2.3. Zasady dysponowania środkami na rachunku bankowym	41
3.2.4. Obowiązki stron umowy	42
3.2.5. Rachunki wspólne	43
3.2.6. Rachunek powierniczy	45
3.2.7. Wypłaty z rachunku bankowego po śmierci jego posiadacza.....	47
3.2.8. Środki zwolnione od zajęcia	49
3.3. Udzielanie kredytów.....	50
3.3.1. Kredyt bankowy – zagadnienia ogólne.....	50
3.3.2. Umowa kredytu bankowego	52
3.3.3. Zdolność kredytowa.....	58
3.3.4. Proces udzielania kredytów	60
3.3.5. Działalność kredytowa w stosunku do podmiotów powiązanych z bankiem	62

3.3.6. Kredyt w kontekście regulacji prokonsumenckich	63
3.3.6.1. Kredyt konsumencki.....	63
Umowa kredytu konsumenckiego	63
Kredyt bankowy a kredyt konsumencki	66
Koszty kredytu konsumenckiego	66
Uprawnienia stron umowy o kredyt konsumencki	67
3.3.6.2. Inne regulacje prokonsumenckie	68
Regulacje dotyczące nadmiernego oprocentowania.....	68
Umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa i na odległość.....	69
3.4. Udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw	71
3.4.1. Gwarancja bankowa	71
3.4.2. Akredytywa.....	75
3.5. Emitowanie bankowych papierów wartościowych.....	77
3.6. Przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych.....	79
3.6.1. Rodzaje bankowych rozliczeń pieniężnych	80
3.6.2. Proces realizacji transakcji kartą płatniczą w punkcie handlowo- -usługowym	90
3.6.3. Płatności internetowe	96
3.6.4. Płatności pocztowe i telefoniczne	97
3.6.5. Transakcja kartą płatniczą zbliżeniową	98
3.6.6. Przelewy transgraniczne.....	99
3.6.7. Transakcje SEPA.....	100
3.6.8. Zasady wynikające z nowelizacji rozporządzenia 2560/2001 w sprawie płatności transgranicznych dokonywanych w euro	101
3.6.9. Odpowiedzialność i obowiązki banków w zakresie rozliczeń pieniężnych.....	101
Rozdział czwarty	
Outsourcing.....	104
4.1. Znaczenie pojęcia „outsourcing”	104
4.2. Umowa outsourcingowa	107
4.3. Reżimy zawierania umów outsourcingowych	109
4.4. Outsourcing a tajemnica bankowa	110
4.5. Odpowiedzialność.....	110
Rozdział piąty	
Szczególne uprawnienia banków	113
5.1. Wprowadzenie	113
5.2. Bankowe tytuły egzekucyjne.....	114
5.2.1. Bankowy tytuł egzekucyjny jako podstawa egzekucji.....	118
5.2.2. Konstytucyjność bankowych tytułów egzekucyjnych	120
5.3. Moc urzędowa dokumentów bankowych i data pewna	121

5.4. Hipoteka bankowa	123
5.5. Prawo żądania przez bank określonego sposobu zabezpieczenia wierzycelności wynikających z czynności bankowych	124
5.6. Wybrane rodzaje zabezpieczeń wierzycelności	126
5.6.1. Hipoteka	126
5.6.2. Zastaw zwykły i zastaw rejestrowy	127
5.6.3. Cesja	129
5.6.4. Przewłaszczenie na zabezpieczenie	130
5.6.5. Kaucja bankowa	131
5.6.6. Poręczenie	132
5.6.7. Pełnomocnictwo do rachunku bankowego	133
5.6.8. Blokada środków na rachunku bankowym	134
5.6.9. Weksel	134
5.6.10. Oświadczenie patronackie	135
5.7. Potrącenie bankowe	135
Rozdział szósty	
Tajemnica bankowa	137
6.1. Tajemnica bankowa i przetwarzanie danych nią objętych	137
6.2. Tajemnica bankowa – element konstytucyjnego prawa do prywatności	138
6.3. Ochrona danych	139
6.4. Założenia konstrukcji tajemnicy bankowej	141
6.5. Charakterystyka prawna tajemnicy bankowej	142
6.6. Zakres przedmiotowy tajemnicy bankowej	144
6.7. Zakres czasowy obowiązywania tajemnicy bankowej	146
6.8. Wyłączenia od obowiązku zachowania tajemnicy bankowej	146
6.9. Dostęp do informacji poufnych	147
6.10. Przetwarzanie informacji przez banki i instytucje gromadzące dane gospodarcze	152
6.10.1. Przetwarzanie danych dotyczących zdolności kredytowej	152
6.10.2. Przetwarzanie danych w celu ograniczenia ryzyka gospodarczego przedsiębiorcy	154
6.10.3. Przetwarzanie danych dla stosowania metod statystycznych	154
6.10.4. Zmiana celu przetwarzania danych	156
6.11. Dostęp banków do danych historycznych a stosowane metody statystyczne	157
6.12. Tajemnica bankowa i ochrona danych osobowych w zakresie metod statystycznych	159
Rozdział siódmy	
Nadzór bankowy	162
7.1. Pojęcie nadzoru	162
7.2. Znaczenie nadzoru bankowego	165
7.3. Konstytucyjne cechy nadzoru bankowego	169
7.4. Cel sprawowania nadzoru bankowego	171

7.5. Zadania nadzoru finansowego w Polsce	174
7.6. Struktura organizacyjna nadzoru finansowego w Polsce.....	175
7.7. Nadzór zintegrowany w Polsce.....	177
7.8. Wstępne warunki efektywnego nadzoru bankowego	181
7.8.1. Zakres obowiązków i celów efektywnego systemu nadzoru bankowego.....	181
7.8.2. Konstrukcja organizacyjno-prawna polskiego organu nadzoru bankowego. Niezależność operacyjna i adekwatne środki	183
7.8.2.1. Komisja Nadzoru Finansowego a zagadnienia administracji publicznej	183
7.8.2.2. Komisja Nadzoru Finansowego jako organ administracji rządowej.....	184
7.8.2.3. Działanie w imieniu i na rachunek państwa	185
7.8.2.4. Skonsolidowany rynek finansowy – czynnik wpływający na przekształcenia organizacyjne nadzoru.....	187
7.8.3. Prawne podstawy sprawowania nadzoru bankowego	191
Rozdział ósmy	
Licencjonowanie działalności bankowej	195
8.1. Znaczenie pojęcia „bank”	195
8.2. Proces tworzenia banku.....	198
8.3. Nadzór nad pochodzeniem i przepływem kapitału banku	208
8.4. Powiązania kapitałowe i organizacyjne banku.....	216
Rozdział dziewiąty	
Regulacje ostrożnościowe	221
9.1. Wprowadzenie do zagadnienia adekwatności kapitału	221
9.2. Fundusze własne	222
9.3. Adekwatność kapitału.....	226
9.4. Współczynnik wypłacalności.....	228
9.5. Rezerwy na ryzyko ogólne.....	229
9.6. Ocena zasad działalności kredytowej oraz dokonywania inwestycji w banku.....	230
9.7. Rezerwy na ryzyko związane z prowadzeniem działalności.....	232
9.7.1. Ocena jakości aktywów i tworzenie rezerw celowych.....	232
9.7.2. Podstawy tworzenia rezerw celowych i ich cel.....	233
9.7.3. Kategorie należności i zobowiązań pozabilansowych banku	234
9.7.4. Ekspozycje kredytowe od podmiotów innych niż Skarb Państwa.....	234
9.7.5. Ekspozycje kredytowe od Skarbu Państwa	236
9.7.6. Ekspozycje kredytowe z tytułu pożyczek i kredytów detalicznych	237
9.7.7. Podstawa tworzenia rezerwy celowej	238
9.7.8. Zmiana klasyfikacji (kategorii).....	239
9.7.9. Znaczenie rezerw celowych.....	239
9.8. Limit koncentracji zaangażowań banku	241
9.9. Zaangażowania banku w stosunku do podmiotów powiązanych	243

9.10. Ryzyko kraju i transferu środków w obrocie międzynarodowym	245
9.11. Ryzyko rynkowe	246
9.12. Ryzyko działalności bankowej	247
9.12.1. Rodzaje ryzyka	247
9.12.2. Ryzyko płynności	251
9.12.3. Ryzyko operacyjne	256
9.12.4. Ryzyko prawne	258
9.12.5. Ryzyko stopy procentowej	261
9.12.6. Ryzyko utraty reputacji	262
9.12.7. Zarządzanie ryzykiem bankowym	262
9.13. Kontrola wewnętrzna w bankach	266
9.13.1. Umieszczenie kontroli wewnętrznej	266
9.13.2. Ocena Komisji Nadzoru Finansowego	272
9.14. Przeciwdziałanie „praniu pieniędzy”	275
Rozdział dziesiąty	
Metody ciągłego nadzoru bankowego	282
10.1. Niezależna weryfikacja informacji	282
10.2. Nadzór na zasadzie skonsolidowanej	286
Rozdział jedenasty	
Administracyjne wkraczanie w działalność banków	292
11.1. Podstawowe uprawnienia organu nadzoru bankowego	292
11.2. Postępowanie naprawcze	296
11.3. Zarząd komisaryczny	300
11.4. Likwidacja i przejęcie banku	304
11.5. Postępowanie upadłościowe	307
Rozdział dwunasty	
Nadzór w aspekcie międzynarodowym	311
12.1. Nadzorowanie działalności międzynarodowej	311
12.2. Międzynarodowa współpraca organów nadzoru bankowego	312
Załączniki	319
Bibliografia	337
Autorzy	351

WYKAZ SKRÓTÓW

BFG	– Bankowy Fundusz Gwarancyjny
BIK	– Biuro Informacji Kredytowej SA
Biul. SN	– Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
BKNB	– Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego
BŚ	– Bank Światowy
BTE	– bankowy tytuł egzekucyjny
DAW	– departament audytu wewnętrznego
FATF	– Financial Action Task Force – Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy
GIIF	– Generalny Inspektorat Informacji Finansowej
GINB	– Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego
k.c.	– ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
k.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
KNB	– Komisja Nadzoru Bankowego
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483)
k.p.a.	– ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.)
k.p.c.	– ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
k.s.h.	– ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.)
MFW	– Międzynarodowy Fundusz Walutowy
M. Prawn.	– Monitor Prawniczy
NBP	– Narodowy Bank Polski
NIK	– Najwyższa Izba Kontroli
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa

OSNP	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP	- Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	- Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	- Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
PiP	- Państwo i Prawo
Podstawowe zasady	- Podstawowe zasady efektywnego nadzoru bankowego, Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego, Bazylea wrzesień 1997
PPH	- Przegląd Prawa Handlowego
pr. bank.	- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.)
pr. bank. z 1989 r.	- ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359 z późn. zm.)
PUG	- Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RPP	- Rada Polityki Pieniężnej
rozporządzenie ws. rezerw celowych	- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. Nr 235, poz. 1589)
SDK	- sprawozdanie dla kierownictwa
SP	- Skarb Państwa
TK	- Trybunał Konstytucyjny
UE	- Unia Europejska
UKNF	- Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
u.n.r.f.	- ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. Nr 157, poz. 1119 z późn. zm.)
UOKiK	- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
u.p.p.p.	- ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1505 z późn. zm.)
ustawa o BFG	- ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 711 z późn. zm.)
ustawa o NBP	- ustawa z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 z późn. zm.)
ustawa o rachunkowości	- ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 z późn. zm.)
WE	- Wspólnota Europejska
WZA	- walne zgromadzenie akcjonariuszy

WPROWADZENIE

Przez prawo bankowe rozumie się normy prawne regulujące funkcjonowanie systemu bankowego. Przedmiotem jego regulacji są przepisy ustrojowe dotyczące tworzenia, działania, likwidacji i upadłości banków, stosunków zobowiązaniowych powstających na podstawie umów o czynności bankowe oraz administracyjnego wkraczania w działalność banków przez organy nadzoru państwowego. Swoim obszarem prawo bankowe obejmuje także normy dotyczące ustroju, kompetencji oraz działania banku centralnego i Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w systemie bankowym.

Prowadząc rozważania na temat prawa bankowego, należy przyjąć, że jego istotą jest skonstruowanie norm zapewniających bezpieczeństwo działalności banków. Prawo bankowe zawiera rozwiązania gwarantujące uczestnikom rynku bankowego bezpieczeństwo szczególne, stanowiące wzmocnienie istniejących norm wchodzących w skład innych dziedzin prawa.

Dziedzinę nauki prawa, którą nazywamy „prawo bankowe”, można różnie zakwalifikować, w zależności od przyjętych kryteriów. Jednak podstawą rozważań nad sposobem tej kwalifikacji i doбором kryteriów jest ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.), która była już wielokrotnie nowelizowana. Konstrukcja przepisów tej ustawy, niezależnie od niezwykle ważnych argumentów prezentowanych przez doktrynę, pozwala na dokonanie podręcznikowego podziału na prawo bankowe publiczne i prawo bankowe prywatne. Jednakże określając przedmiotowy podział, należy uwzględnić, że owa podstawa rozbudowywana jest przez wiele ustaw i istotnych dla doktryny prawa przesłanek systemowych.

Współczesna bankowość wykracza poza tradycyjne pojęcie banku, rachunku bankowego, oszczędności czy kredytu. Wyznaczają ją wymogi prawa krajowego i międzynarodowego. Normy ją kształtujące można znaleźć w przepisach prawa konstytucyjnego, cywilnego, karnego, administracyjnego, gospodarczego i handlowego. Z tego względu w tej wyodrębnionej gałęzi prawa przeplatają się normy prawa prywatnego i publicznego. Dlatego też słuszny jest pogląd¹, że w odniesieniu do prawa bankowego właściwe jest rozróżnienie prawa bankowego prywatnego i prawa bankowego publicznego. Wynika to z pierwotnej koncepcji podziału prawa na prywatne i publiczne.

Należy się zgodzić z C. Kosikowskim, który uważa, że podział prawa bankowego ma charakter zabiegu doktrynalnego o istotnych walorach praktycznych. Na tym podziale można bowiem oprzeć budowę legislacji, którą łatwiej jest dostosować do odrębnie kon-

---

¹ C. Kosikowski (w:) *Encyklopedia prawa bankowego*, pod red. W. Pyziola, Warszawa 2000, s. 540.

struowanych norm publicznych i prywatnych. Podział ten jest również istotny dla nauki prawa w zakresie specjalizacji wiążącej się z odpowiednim przygotowaniem badawczym i metodologicznym, różnym przecież dla prawa prywatnego i prawa publicznego².

Prawo bankowe prywatne zawiera normy szczególne w stosunku do norm zawartych w przepisach kodeksu cywilnego. Odnoszą się one przede wszystkim do stosunków banków z klientami w zakresie umów dotyczących czynności bankowych. Większość z nich zawarta jest w ustawie – Prawo bankowe, ale znajdują się one także w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 99, poz. 919 z późn. zm.), ustawie z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1070 z późn. zm.) i ustawie z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.), ustawie z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169, poz. 1385 z późn. zm.) itd. Dotyczące umów o czynności bankowe przepisy zawarte w tych ustawach stanowią *legem speciali* dla przepisów kodeksu cywilnego³ i – co charakterystyczne – dotyczą stosunków poziomych, powstających dobrowolnie na podstawie umów zawieranych przez banki z klientami. Umowy te są uregulowane zarówno w przepisach prawa cywilnego, jak i w innych przepisach obejmujących zagadnienia form zabezpieczeń dla podstawowych stosunków zobowiązaniowych. Niektóre z tych umów, w szczególności dotyczące bankowości elektronicznej, mają charakter złożony i uwzględniają dynamikę zmian technologicznych. Charakterystyczna jest także właściwość adhezyjna umów zawieranych przez banki. Jako umowy przystąpienia są budowane w taki sposób, aby ich warunki ogólne i tryb postępowania banku wobec klienta znajdowały się w regulaminach bankowych.

Bez wyodrębnienia katalogu czynności bankowych będących podstawą stosunków banków z ich klientami, wyselekcjonowanych w przepisach wyżej wymienionych ustaw, z ustawą – Prawo bankowe na czele, nie można mówić o prawie bankowym prywatnym. Czynności bankowe są istotą tej dziedziny i warunkują jej strukturę. Należy przyjąć, że im bardziej rozbudowany zostanie katalog czynności bankowych, tym większy będzie obszar prawa bankowego prywatnego.

Należy jednak zauważyć, że pomimo konstrukcji prywatnoprawnej umów zawieranych przez banki z ich klientami, powinno się je oceniać inaczej niż umowy tego samego rodzaju zawierane bez udziału banku, np. pożyczkę. Umowa pożyczki, której stroną jest bank, jest weryfikowaną czynnością banku podlegającą rozbudowanemu systemowi regulacji ostrożnościowych określających zakres działania banku i weryfikowanych przez organ nadzoru.

Czynności bankowe (umowy banków z klientami) podlegają nadzorowi. Bank nie może swobodnie rozporządzać powierzonymi mu środkami (akcjonariuszy, klientów). Zanim dokona rozporządzenia musi dokonać weryfikacji ryzyka związanego z tym rozporządzeniem, poprzez zastosowanie się do norm określonych przez ustawodawcę

² C. Kosikowski (w:) *Encyklopedia...*, pod red. W. Pyziola, s. 541–542.

³ *Prawo bankowe. Komentarz*, pod red. W. Góralczyka, Warszawa 1999, s. 14.

i nadzorcę. Jeżeli nie spełni kryteriów ostrożnego działania, nie może wykonywać czynności bankowych, a jeżeli je wykonuje pomimo niespełnienia warunków prawnych, będzie podlegał sankcjom. Dlatego też poprzez funkcjonowanie regulacji ostrożnościowych i sprawowanie przez organ państwa nadzoru nad bankami prawo bankowe prywatne nie w pełni zasługuje na przymiotnik „prywatne”. Czynności bankowe (wzory umów, regulaminy, umowy negocjowane indywidualnie) są podstawą działalności banku i jak cała działalność bankowa podlegają nadzorowi. Zawierają więc szczególnie element weryfikacji – poprzez stosowanie przepisów charakterystycznych dla prawa bankowego publicznego. Można wysunąć wniosek, że bez zastosowania prawa bankowego publicznego nie byłoby prawa bankowego prywatnego, zanim bowiem bank zacznie świadczyć usługi musi spełnić kryteria określone przez prawo bankowe publiczne (decyzje administracyjne niezbędne do utworzenia banku i rozpoczęcia przez bank działalności), a następnie, aby je dalej świadczyć, musi cały czas przestrzegać norm prawa bankowego publicznego. Przykładem pokazującym te zależności w sposób bezpośredni (w przeciwieństwie do czynności bankowych, gdzie zależność ta jest pośrednia) jest umowa o świadczenie usług outsourcingowych przez zleceniobiorcę na rzecz banku. Co do zasady jest to umowa analogiczna do zlecenia według przepisów kodeksu cywilnego, ale poprzez fakt, że jest to zlecenie na rzecz banku, podlega szczególnym rygorom (obowiązek informacyjny lub – w określonych przypadkach – zgoda organu nadzoru). Bez spełnienia wymogów wynikających z przepisów publicznoprawnych taka umowa nie mogłaby być realizowana.

Prawo bankowe publiczne obejmuje swoim zakresem przepisy umożliwiające państwu oddziaływanie na przedsiębiorców, którymi są banki. Oddziaływanie to dokonuje się na podstawie norm regulujących stosunki państwa (działającego poprzez swoje organy) z bankami. Dotyczy ono także funkcjonowania instytucji publicznych, które są uczestnikami tych stosunków prawnych. Prawo bankowe publiczne jest wyspecjalizowaną częścią prawa administracyjnego gospodarczego. Jego podstawą jest założenie administracyjnoprawnej metody oddziaływania na gospodarkę, a także odrębność procedur, form i środków oddziaływania w porównaniu z klasycznym prawem administracyjnym oraz specyfika przedmiotu tego oddziaływania, czyli gospodarki. Prawo to dotyczy interwencji państwa w procesy gospodarcze, tworząc zespół norm prawnych regulujących zadania oraz organizację i funkcjonowanie organów władzy publicznej, a także środki i formy prawne działania stosowane w celu porządkującego i sterującego oddziaływania państwa na stosunki gospodarcze.

Od strony materialnej prawo bankowe publiczne daje się zrekonstruować w płaszczyźnie zadań państwa mających na celu stabilizację systemu bankowego. Jego przedmiotem jest całość państwowego oddziaływania na system bankowy w takim zakresie, w jakim legitymowany przez zasadę państwa prawa interes publiczny uzasadnia wkroczenie w sferę konstytucyjnie chronionych wolności i praw przedsiębiorcy, wykonywanych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Wyodrębnienie prawa bankowego publicznego jest związane ze zwiększeniem ingerencji państwa w sferę działania banków w celu przeciwdziałania zagrożeniom związanym z niekontrolowanym prowadzeniem działalności bankowej. Od strony formalnej prawo bankowe publiczne obejmuje

przepisy o organizacji i funkcjonowaniu władzy publicznej uprawnionej do ingerencji w funkcjonowanie banków⁴.

Prawo bankowe publiczne jest więc złożone, a jego normy pojawiają się w wielu ustawach. Ustawa – Prawo bankowe, wyznaczając normy funkcjonowania banków, zawiera przepisy podstawowe i jednocześnie najważniejsze dla wzajemnych stosunków pomiędzy organem nadzoru a bankami. Z perspektywy globalnej dla efektywnego sprawowania nadzoru istotne są również stosunki prawne pomiędzy bankami a bankiem centralnym, instytucją gwarantującą depozyty, organami nadzorującymi rynek papierów wartościowych (w przypadku banków – spółek publicznych), rynek ubezpieczeń (dla banków oferujących wspólne usługi z instytucjami ubezpieczeniowymi), rynek funduszy emerytalnych (w przypadku banków – depozytariuszy dla otwartych funduszy emerytalnych), organem ochrony konkurencji i konsumentów oraz innymi organami mającymi wpływ na kształtowanie obowiązków banków, których działalność jest uregulowana w innych ustawach. Można zatem mówić o prawie bankowym publicznym w wąskim i szerokim znaczeniu. W wąskim znaczeniu obejmuje ono regulacje dotyczące stosunków pomiędzy bankami a organem nadzoru bankowego. W szerokim znaczeniu należy uwzględnić wszystkie przepisy prawa regulujące stosunki pomiędzy organami państwowymi a bankami, z tym zastrzeżeniem, że stosunki te muszą być związane z działalnością banków jako instytucji zaufania publicznego.

Rozumienie pojęcia „prawo bankowe publiczne” w wąskim i szerokim znaczeniu znajduje uzasadnienie również w analizie tzw. procesu regulacji, który określa każdą normatywną interwencję podmiotów władzy publicznej, dzieląc je na interwencje o charakterze ogólnym i interwencje o charakterze indywidualnym.

Regulacje dotyczące bankowości są rozbudowane i wynikają z faktu, że banki są przedsiębiorcami narażonymi na szczególne ryzyko gospodarcze, jakościowo inne niż ryzyko działalności pozostałych przedsiębiorców. Banki⁵ prowadzą działalność gospodarczą, korzystając z powierzonych im pod tytułem zwrotnym środków pieniężnych, co w znaczący sposób odróżnia je od innych uczestników rynku finansowego. W ramach funkcjonowania banki ryzykują więc nie tylko środkami własnymi (wniesionymi przez właścicieli i wypracowanym zyskiem), lecz również środkami powierzonymi przez klientów, którzy oczekują, że ulokowane przez nich w banku pieniądze będą całkowicie bezpieczne.

Do podstawowych powodów, dla których działalność sektora bankowego jest tak szczegółowo uregulowana, można również zaliczyć ryzyko monopolizacji, ryzyko niestabilności sektora finansowego oraz rozbudowane ryzyko kredytowe i operacyjne w działalności banków.

System bankowy jest podstawą stabilizacji każdej gospodarki, a im wyższy jest poziom rozwoju danej gospodarki, tym większe znaczenie banków jako jej stabilizatora. Załamanie systemu bankowego negatywnie wpływa na całość gospodarki, dotyka bowiem wszystkich uczestników rynku. W oparciu o operacje bankowe prowadzone są rozliczenia

---

⁴ *Prawo bankowe...*, pod red. W. Góralczyka, s. 21–22.

⁵ Z wyjątkiem banków inwestycyjnych, które prowadzą działalność w oparciu o środki własne.

płatności transakcji, kreowane są przedsięwzięcia inwestycyjne, gromadzone są oszczędności na cele inwestycyjne i konsumpcyjne itd. Upadłość banku prowadzi do negatywnych konsekwencji nie tylko dla właścicieli i pracowników, ale także klientów banku.

Z tych względów stabilność i konkurencyjność systemu bankowego wpływa pozytywnie na rozwój gospodarki. Ten logiczny wniosek, wynikający z dotychczasowych doświadczeń funkcjonowania gospodarek rynkowych, przekłada się na prowadzenie aktywnej polityki regulacyjnej przez organy państwa. Zakres regulacji jest w poszczególnych krajach zróżnicowany i w pewnej mierze stanowi pochodną polityki gospodarczej. Co istotne, nawet w liberalnych założeniach polityki gospodarczej nie uniknięto procesu regulacji⁶. Jak pokazały wydarzenia z lat 2008–2009, nie przyczyniło się to do zwiększenia bezpieczeństwa sektora bankowego na świecie. Niemniej jednak doświadczenia te spowodowały, że przedstawiciele państw zaczęli na nowo dyskutować o kształcie i dalszym rozwoju nadzoru nad bankami.

Istotą prawa bankowego publicznego jest więc przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa działalności bankowej. W celu osiągnięcia optymalnego poziomu bezpieczeństwa stosuje się instrumenty nadzorcze zapewniające kontrolę ryzyka. Ryzyko istotne dla podstaw funkcjonowania banku jest objęte regulacjami prawa bankowego publicznego, natomiast ryzyko systemowe, uwzględniające wszystkie aspekty działalności banków, regulowane jest przez prawo bankowe publiczne i prywatne.

Prawo bankowe publiczne obejmuje swym zakresem normy prawa bankowego ustrojowego (tworzenie banku, organizacja, postępowanie naprawcze, likwidacja, upadłość) i normy ostrożnościowe, wpływające na ograniczenie ryzyka działalności operacyjnej banków (koncentracja zaangażowań, adekwatność kapitału, fundusze własne, współczynnik wypłacalności). Wszystkie te regulacje pozostają w sferze aktywnego działania nadzoru bankowego i należy je zakwalifikować do prawa bankowego publicznego. Istotą przepisów tworzących prawo bankowe publiczne w omawianym znaczeniu jest element nadzoru. Widoczne jest to przy analizie przepisów ustawy – Prawo bankowe. Można więc stwierdzić, że chcąc analizować prawo bankowe publiczne, należy w głównej mierze skoncentrować się na instytucji nadzoru bankowego. Natomiast analizując prawo bankowe prywatne, należy koncentrować się na czynnościach bankowych.

Zarówno strona materialna, jak i strona formalna prawa bankowego publicznego odnosi się do reguł funkcjonowania nadzoru bankowego. Z tego względu rozważania na temat prawa bankowego publicznego są nierozzerwalnie związane z instytucją nadzoru bankowego określoną przepisami ustawy – Prawo bankowe i ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym⁷.

Rozwój bankowości jest związany z procesem standaryzacji i globalizacji. Wynikające z nich zmiany, przede wszystkim przenikanie się ryzyka, powodują, że normy funkcjonowania organów nadzoru bankowego i banków są na całym świecie ujednolicane.

Poruszana w podręczniku materia badawcza jest złożona i wymusza refleksję intelektualną na temat kształtu prawa bankowego. Ze względu na przyjęte założenia

⁶ *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne*, pod red. M. Wierzbowskiego i M. Wyrzykowskiego, wyd. 3 zm., Warszawa 2001, s. 244.

⁷ Dz. U. Nr 157, poz. 1119 z późn. zm.

metodologiczne dla przeprowadzenia tej analizy niezbędne jest dokonanie pewnych opisów, wskazanie punktów odniesienia do prowadzonych rozważań, a w niektórych przypadkach wręcz odwołanie się do konkretnych przepisów. W przekonaniu autorów bez przyjęcia takiej metodologii nie da się wyjaśnić w sposób wystarczająco precyzyjny przepisów tworzących podstawy prawa bankowego.

W kontekście prawa bankowego publicznego autorzy wielokrotnie odnoszą się do zakresu wprowadzenia rozwiązań zawartych w Podstawowych zasadach efektywnego nadzoru bankowego do przepisów polskiego prawa bankowego. Takie podejście umożliwia dostrzeżenie, że polskie przepisy regulujące prawo bankowe są integralną częścią globalnego systemu regulacji ostrożnościowych wdrożonych do porządków prawnych poszczególnych państw.

Prawo bankowe jest dziedziną nauki prawa mającą – w porównaniu z innymi dziedzinami prawa – niewielki dorobek doktryny. Trudno zatem obecnie mówić o rozbudowanej teorii prawa bankowego. Przywoływane w niniejszej pracy rozprawy naukowe koncentrują się na funkcjonalności stosowania przepisów.

ŹRÓDŁA PRAWA BANKOWEGO W POLSCE I W UNII EUROPEJSKIEJ

Nauka, nawiązując tradycyjnie do tworzenia prawa, odnosi się do tzw. źródeł prawa. S. Wronkowska stwierdza, że: „Prawo jako zbiór norm postępowania może powstać w wielu formach. Inaczej mówiąc, może być rezultatem różnych faktów prawotwórczych”. Zdaniem tej Autorki do faktów prawotwórczych należy stanowienie, umowa, kształtowanie się prawa zwyczajowego, precedens prawotwórczy, a wszystkie one są źródłami prawa, które dzieli się na fakty prawo tworzące (np. stanowienie ustawy), jak i rezultaty tych faktów (np. ustawy). Zgodnie z kolejnym znaczeniem pojęcia źródła prawa (według S. Wronkowskiej) to każdy dokument lub inna forma przekazu, z których czerpie się informacje o prawie. Są to tzw. źródła poznania prawa (np. komentarz do ustawy)⁸.

Pojęcie „źródło prawa” nie jest jednak przez doktrynę jednoznacznie określone⁹, a wymienione powyżej definicje można w odczuciu autorów określić jako dające podstawę do dalszej kategoryzacji.

Konstytucja RP także nie zawiera pełnego uregulowania problematyki źródeł prawa¹⁰. Konstytucyjna koncepcja źródeł, określona przepisami ustawy zasadniczej, jest węższa od całościowej normatywnej koncepcji źródeł prawa. „Podstawowymi założeniami konstytucyjnej koncepcji źródeł prawa według Konstytucji RP są: 1) uznanie za źródła prawa (...) tych faktów prawotwórczych, które mają postać aktów normatywnych, stanowiących jednostronną decyzją organu władzy publicznej lub powstających w drodze konsensualnej (umowy określonych podmiotów władzy, umowy międzynarodowe), 2) podział źródeł prawa na źródła prawa powszechnie obowiązującego i źródła prawa wewnętrznie obowiązującego, z wyraźną preferencją dla źródeł pierwszego rodzaju, oraz 3) «zamknięcie» systemu źródeł prawa powszechnie obowiązującego”¹¹.

Konstytucja ogranicza katalog źródeł prawa i „zamyka” system źródeł prawa powszechnie obowiązującego zarówno doprecyzowując ich formę, jak i wskazując podmioty

⁸ S. Wronkowska, *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa*, Poznań 2005, s. 21–22.

⁹ Por. S. Wronkowska, *Problemy racjonalnego tworzenia prawa*, Poznań 1982; Z. Ziemiński, *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980.

¹⁰ K. Działocha, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 2.

¹¹ K. Działocha, *Źródła prawa powszechnie obowiązującego wobec praktyki konstytucyjnej (w:) System źródeł prawa w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały XLII Ogólnopolskiej Konferencji Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego, Nałęczów, 1–3 czerwca 2000*, pod red. M. Granata, Lublin 2000, s. 27.

uprawnione do ich wydania. W zamkniętym systemie źródeł prawa, źródłami prawa są: 1) akty prawa stanowionego – wydane jednostronną decyzją organów władzy publicznej lub powstałych w drodze konsensualnej, na przykład umowy międzynarodowe wprowadzone do krajowego porządku prawnego za zgodą organów RP, w sposób prawem określony; 2) akty prawa UE, jako konsekwencja akcesji Polski do UE. Zamknięcie systemu źródeł prawa powszechnie obowiązujące ogranicza się zatem do aktów prawa pisanego. Nie wyklucza jednak prawa zwyczajowego. Zgodnie bowiem z art. 9 Konstytucji RP międzynarodowe prawo zwyczajowe wiąże RP podobnie jak całe prawo międzynarodowe¹².

Doktryna zauważa jednak, że Konstytucja odwołuje się w swej treści do wartości i norm pozaprawnych, a to powoduje, że cały system źródeł prawa otwiera się na te wartości i normy w procesie tworzenia i stosowania prawa¹³. Niektórzy autorzy podkreślają, że „pojęcia Konstytucji w art. 8 ust. 1 nie można utożsamiać ze zbiorem złożonym ze skończonej liczby reguł prawnych”¹⁴. Autorzy przychylają się do tego poglądu, zgadzając się jednocześnie, że Konstytucja zawiera zamknięty zbiór źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce. Pojęcie źródeł prawa jest szersze niż pojęcie źródeł prawa powszechnie obowiązującego i źródeł prawa wewnętrznie obowiązującego.

W kontekście toczącej się w literaturze dyskusji należy odnieść się do analizy pojęcia źródła prawa przedstawionej przez J. Wróblewskiego. Według niego pojęcie „źródło prawa” ma pięć znaczeń. Opisując te znaczenia, autor nie przesądza, czy dają się one sprowadzić do „wspólnego mianownika” ani też, które z tych znaczeń można uznać za „właściwe”. Pierwsze znaczenie wskazuje, że źródło prawa ustanawia reguły prawa obowiązującego – jest to ujęcie normodawcze, drugie natomiast – że źródło prawa wpływa na treść reguł obowiązujących – jest to ujęcie funkcjonalne. Trzecie znaczenie wskazuje, że źródło prawa stanowi podstawę obowiązywania reguły prawnej – jest to ujęcie waldacyjne. Czwarte określa, że źródło prawa jest powoływane w uzasadnieniach decyzji prawotwórczych lub decyzji stosowania prawa – jest to ujęcie decyzyjne. Piąte natomiast wskazuje, że źródło prawa zawiera informacje o prawie obowiązującym.

Każde z przedstawionych znaczeń może być rozpatrywane z kilku punktów widzenia, które powinny być od siebie maksymalnie odgraniczone, dzięki czemu udaje się uniknąć wielu nieporozumień¹⁵.

Podejście to rozwijają T. Stawecki i P. Winczorek, twierdząc, że pojęcie „źródła prawa” rozumiane jest w „głębszym znaczeniu”, poprzez odniesienie do okoliczności o ekonomicznym, kulturowym, politycznym, społecznym, a niekiedy o religijnym charakterze, których oddziaływanie wpłynęło na treść i formę obowiązującego w danym państwie prawa. Taki wpływ pozwala na stwierdzenie, że ma się do czynienia ze źródłami prawa w znaczeniu materialnym¹⁶.

¹² K. Działocha, *Zamknięty system źródeł prawa powszechnie obowiązującego w konstytucji i praktyce* (w:) *Konstytucyjny system źródeł prawa w praktyce*, pod red. A. Szymta, Warszawa 2005, s. 9–12.

¹³ *Ibidem*, s. 12.

¹⁴ K. Wojtyczek (w:) *System źródeł prawa w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały XLII Ogólnopolskiej Konferencji Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego, Nałęczów, 1–3 czerwca 2000*, pod red. M. Granta, Lublin 2000, s. 237.

¹⁵ J. Wróblewski, *Zasady tworzenia prawa*, Warszawa 1989, s. 23–24.

¹⁶ T. Stawecki, P. Winczorek, *Wstęp do prawoznawstwa*, wyd. 2, Warszawa 1998, s. 102.

Kwalifikując źródło prawa do jakiejś kategorii, należy zauważyć, że każde źródło prawa ma jakąś funkcję do spełnienia. Spełnienie jakiejś funkcji nie jest więc podstawą do uznania, że mamy do czynienia z funkcjonalnym źródłem prawa.

W przypadku norm prawa bankowego prywatnego na ich kształt wpływała tradycja charakterystyczna dla kształtowania stosunków cywilnoprawnych. Cechą charakterystyczną tych norm jest to, że to one wpływają na kształt źródeł prawa, jakimi są umowy. W przypadku prawa bankowego prywatnego występuje więc zwrotne oddziaływanie. Umowy, jako źródła prawa (w szerokim znaczeniu, wykraczającym poza zamknięty system źródeł prawa zawarty w Konstytucji RP), wpłynęły na kształt przepisów ustaw, a te przepisy, jako źródła prawa (zgodnie z zamkniętym systemem źródeł prawa zawartym w Konstytucji RP), wpływają na kształt umów tworzących stosunki na rynku usług bankowych.

Ogólny katalog źródeł prawa w Polsce został określony w art. 87 Konstytucji RP. Zgodnie z nim źródłami prawa w RP są:

- Konstytucja,
- ustawy,
- ratyfikowane umowy międzynarodowe,
- rozporządzenia,
- akty prawa miejscowego (na obszarze działania organów, które je ustanowiły).

Na podstawowe źródła prawa bankowego w Polsce składają się, poza Konstytucją, przede wszystkim następujące ustawy:

- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe,
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim,
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych,
- ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających,
- ustawa z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych,
- ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym¹⁷,
- ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym,
- ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim¹⁸.

Ponadto należy mieć na względzie inne ustawy, akty prawne mające w części zastosowanie w obszarze bankowości, m.in.:

- ustawę z dnia 29 września 2004 r. o rachunkowości¹⁹,
- ustawę z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe²⁰,
- ustawę z dnia 2 kwietnia 2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych²¹,

¹⁷ Tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 711 z późn. zm.

¹⁸ Dz. U. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.

¹⁹ Tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 z późn. zm.

²⁰ Dz. U. Nr 141, poz. 1178 z późn. zm.

²¹ Dz. U. Nr 91, poz. 871 z późn. zm.

- ustawę z dnia 15 kwietnia 2005 r. o nadzorze uzupełniającym nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń, zakładami reasekuracji i firmami inwestycyjnymi wchodzącymi w skład konglomeratu finansowego²²,
  - ustawę z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu²³,
  - kodeks spółek handlowych,
  - kodeks cywilny,
  - ustawę z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze²⁴,
- oraz przepisy antymonopolowe, podatkowe czy dotyczące rynku kapitałowego.

Z dniem 1 maja 2004 r. Polska stała się jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej, w związku z czym nałożone zostały na nią obowiązki przestrzegania regulacji prawa wspólnotowego. Podstawowymi źródłami prawa bankowego na poziomie Wspólnoty Europejskiej są: Traktat o Unii Europejskiej, rozporządzenia UE²⁵ oraz dyrektywy UE²⁶. Polska jako członek Unii Europejskiej stosuje bezpośrednio postanowienia Traktatu UE oraz rozporządzeń, a także implementuje/wdraża postanowienia dyrektyw, zwykle nie ma więc potrzeby bezpośredniego sięgania po teksty źródłowe dyrektyw. Jednakże w przypadku powstania jakichkolwiek wątpliwości interpretacyjnych co do tekstu aktu prawnego, w którym implementowane zostały postanowienia dyrektywy, lub gdy dana dyrektywa została implementowana błędnie bądź z opóźnieniem, każdy podmiot ma prawo powoływać się bezpośrednio na treść dyrektyw UE.

Najważniejsze dyrektywy dotyczące prawa bankowego, które zostały implementowane do polskiego porządku prawnego, to:

- dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe²⁷, zmieniającą dyrektywę nr 2000/12/WE,
- dyrektywa 2006/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie adekwatności kapitałowej przedsiębiorstw inwestycyjnych i instytucji kredytowych²⁸, zmieniającą dyrektywę nr 93/6/EWG,
- dyrektywa 2002/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie nadzoru rozszerzonego nad instytucjami kredytowymi, przedsiębiorstwami ubezpieczeniowymi i firmami inwestycyjnymi w konglomeracie finansowym²⁹,

---

²² Dz. U. Nr 83, poz. 719 z późn. zm.

²³ Tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1505 z późn. zm.

²⁴ Tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 z późn. zm.

²⁵ Rozporządzenia UE – akty prawa UE bezpośrednio obowiązujące i stosowane przez państwa członkowskie, niewymagające implementacji do porządku prawa krajowego.

²⁶ Dyrektywy UE – akty prawa UE nieobowiązujące bezpośrednio, ale wymagające implementacji do porządku prawa krajowego (zwykle implementacja następuje w formie uchwalenia ustawy polskiej), wskazują cele, jakie powinny być osiągnięte w danym obszarze, pozostawiając państwom członkowskim swobodę wyboru formy oraz środków ich realizacji.

²⁷ Dz. Urz. UE L 177 z 30.06.2006, s. 1.

²⁸ Dz. Urz. UE L 177 z 30.06.2006, s. 201.

²⁹ Dz. Urz. UE L 35 z 11.02.2003, s. 1.

- dyrektywa 87/102/EWG Rady z dnia 22 grudnia 1986 r. dotycząca kredytu konsumenckiego³⁰,
- dyrektywa 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotycząca sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość³¹,
- dyrektywa 97/5/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 1997 r. w sprawie transgranicznych przelewów bankowych³²,
- dyrektywa 94/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów³³,
- dyrektywa 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. dotycząca przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu³⁴,
- dyrektywa 2000/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 września 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością³⁵.

Przy interpretacji przepisów prawa wspólnotowego w sprawach bankowych bardzo ważne jest orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości oraz zalecenia i rekomendacje Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego³⁶.

---

³⁰ Dz. Urz. WE L 42 z 12.02.1987, s. 48.

³¹ Dz. Urz. WE L 271 z 09.10.2002, s. 16.

³² Dz. Urz. WE L 43 z 14.02.1997, s. 25.

³³ Dz. Urz. WE L 135 z 31.05.1994, s. 5.

³⁴ Dz. Urz. UE L 309 z 25.11.2005, s. 15.

³⁵ Dz. Urz. UE L 275 z 27.10.2000, s. 39.

³⁶ Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (*Basel Committee on Banking Supervision*) – forum współpracy w zakresie nadzoru bankowego, którego celem jest doskonalenie standardów nadzoru bankowego w skali międzynarodowej. Komitet opracował zespół najlepszych praktyk rynkowych w zakresie zarządzania ryzykiem finansowym w sektorze bankowym, bezpieczeństwa oraz poziomu kapitałów koniecznego do utrzymywania przez banki. Pierwsza wersja opublikowana w 1988 r. zwana jest Umową Kapitałową. Jej rozbudowana i uaktualniona wersja znana jest pod nazwą Nowa Umowa Kapitałowa.

Prawo bankowe

„Monografia *Prawo bankowe* jest pogłębionym wykładem z prawa bankowego, w którym wybrane są zasadnicze zagadnienia z prawa bankowego prywatnego i publicznego regulujące funkcjonowanie banków. Autorzy nie ulegli pokusie pisania o wszystkim powierzchownie, ale wybrali te tematy, które są trzonem regulacji bankowej. Umiejętnie podzielili i wyważyli proporcje między tematyką publicznoprawną i prywatnoprawną, które łącznie stanowią o istocie funkcjonowania systemu bankowego.

Oprócz klasycznych dotychczas czynności i umów bankowych (jak umowa o rachunku bankowym, rozliczenia pieniężne czy umowa kredytu bankowego), w sposób bardzo przejrzysty omówili różne rodzaje kart płatniczych, płatności internetowe, przelewy transgraniczne, transakcje SEPA czy umowy o outsourcing.

Zagadnienia tajemnicy bankowej autorzy umieścili w kontekście współczesnych wyzwań – tj. dostępu do informacji poufnych, przetwarzania danych dla różnych celów. Również analiza nadzoru bankowego, jego charakteru prawnego, ujęta jest w sposób funkcjonalny, a nie opisowy, wskazując na najważniejsze dzisiaj rodzaje ryzyka kredytowego, nadzór nad pochodzeniem i przepływem kapitału, przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz międzynarodowe aspekty nadzoru finansowego.

Książka ta stanowi kompendium wiedzy z zakresu prawa bankowego, doktryny i orzecznictwa, adekwatnej do współczesnych uwarunkowań funkcjonowania systemu bankowego.”

Prof. UW dr hab. Hanna Gronkiewicz-Waltz

Cena 59 zł

ISBN 978-83-264-0072-8

9 788326 400728

Zamówienia:

tel. 022 535 81 22, fax 022 535 81 39

zamowienia.książki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

Księgarnia internetowa www.profinfo.pl